

ЛІТЕРАТУРА

1. Гагоорт Г. Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль / Гіп Гагоорт ; пер. з англ. Б. Шумилович. – Львів : Літопис, 2008. – 260 с.
2. Дослідження читання книжок в Україні / GfK Ukraine ; Київстар ; Форум видавців. – 2013. – Режим доступу: http://www.gfk.ua/imperia/md/content/gfkukraine/reports/report_gfk_reading_pres.pdf.
3. Звіт про результати дослідження видавничого ринку України / Book Platform. – 2013. – Режим доступу: http://www.bookplatform.org/images/activities/47/publishing_study_ukraine_ukr_full.pdf. – 34 с.
4. Караменов М. Про важливість читання / Микола Караменов // Дзеркало тижня. – 13.09.2013. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/socium/pro-vazhlivist-chitannya-_html.
5. Кюртен Й. Якісний дизайн і оздоблення – додаткові козири книги в цифрову добу / Кюртен Й., Неділько Н. // Deutsche Welle. – 20.11.2013. – Режим доступу: <http://dw.de/p/1AL1V>.
6. Теремко В. Видавництво-XXI. Виклики і стратегії : монографія / Василь Теремко. – К. : Академвидав, 2012. – 328 с. – (Монограф).
7. Хмельовська О. Розмаїття книжкових технік на II виставці Триенале книжкової графіки (ФОТО) / Оксана Хмельовська. – 20.11.2013. – Режим доступу: <http://www.chytomo.com/news/rozmayittya-knyzhkovykh-tekhnik-na-ii-vystavtsi-tryuennale-knyzhkovoyi-hrafiky-foto>.
8. Читання в Україні : результати комплексного соціологічного дослідження / Форум видавців ; Pro.mova. – 2013–2014. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/pro-mova/pro-movareadingsurveypresentation-final>.
9. Smith K. Structure of the Visual Book : Book 95 / Keith A. Smith. – The Expanded Fourth Edition, second printing. – New York : keith smith BOOKS, 2005. – 432 p.

Г. І. Лоза

Національний технічний університет України
„Київський політехнічний інститут”
(м. Київ)

НАУКОМЕТРИЧНІСТЬ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ВЧЕНИХ НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ „КПІ”

Упровадження індексу цитування наукометричних показників в Україні пов'язане з тим, що вітчизняні наукові видання недостатньо представлені на наукометричних платформах. Одним з основних завдань науковців „КПІ” є рейтинг цитування у журналах, що входять до реферативної бази Scopus та визначається за наукометричною базою даних Scopus видавництва Elsevier (головний офіс розташований в Амстердамі). Ця база забезпечує облік публікацій науковців, їх цитованості й установ у яких вони працюють. Вона містить понад 5 млн. реферативних записів про публікації з 32 тис. журналів, 5 тис. видавництв. Як нормативний показник оцінювання ефективності діяльності науковців системне впровадження індексу цитування розпочалося в 2009 році.

На сьогодні НТУ України „КПІ” видає наукові періодичні технічні журнали, котрі входять до світових наукометричних баз даних. Загальна кількість публікацій науковців університету в системі Scopus станом на перший квартал 2014 р. становить 4662 публікацій, вони сумарно процитовані разів – 8511, а індекс Хірша для „КПІ” дорівнює 35. Серед технічних вишів України ці показники є найвищими [1; 5; 8].

Згідно з доволі відомим рейтингом Webometrics іспанської лабораторії Cybermetrics у 2010 р. НТУУ „КПІ” посів 2205 місце серед 4000 університетів світу (в рейтингу лише 11 українських вищих навчальних закладів). У наукометричній базі Scopus видавництва та Web of Science корпорації Thomson Reuters (Філадельфія) університет має позитивну динаміку за кількістю публікацій у наукових журналах, що входять до цих наукометричних баз.

Аналіз наукових видань НТУУ „КПІ” свідчить про те, що на сьогодні більшість журналів університету потребують подальшого розроблення концепції (політики) видання. Так, до видань поставлено вимоги: наявність сайту англійською мовою, англійський варіант назв, анотацій та ключових слів статей, наявність у складі редакційної колегії авторитетних вітчизняних і закордонних учених з фаху, систематизований супровід та інформаційна підтримка сайтів, відповідність критеріям кращих світових журналів [3, с. 91–192].

За рішеннями редакцій наукових видань університету Науково-технічної бібліотеці НТУУ „КПІ” (НТБ) делеговано повноваження щодо реєстрації видань в інформаційних та повнотекстових базах даних: ELAKPI, Науковій періодиці України, УРБД «Україніка наукова» та УРЖ «Джерело», ВІНІТІ (Росія), Науковій електроніці бібліотеки та Російського індексу наукового цитування (Росія) [4; 6; 7].

Традиційно доробок вчених не достатньо представляється на SciVerse Scopus, тому для підвищення рейтингу наукових видань НТУУ „КПІ” та просування їх до реферативних і наукометричних (повнотекстових) баз даних засобами сайту бібліотеки НТУУ „КПІ” організовано постійну методичну та інформаційну підтримку наукових видань. Так, сайт «Редакціям наукових видань НТУУ „КПІ”, рубрика «Рекомендації науковим виданням» поповнюється новими матеріалами щодо системи просування матеріалів у базах даних і механізму отримання номера ISSN. Розділ «Основні вимоги до включення наукових журналів та збірників до баз даних» має матеріал щодо «DOAJ (Directory of Open Access Journals)». Також для редакцій наукових видань було організовано семінари, підготовлено низку методичних матеріалів («DOAJ: нові критерії відбору видань», «Рекомендації до оформлення списків літератури латиницею»), надано консультації редакціям наукових видань щодо підготовки повних текстів статей для передачі до ELAKPI і Наукової періодици України (НБУВ), просування в DOAJ; функціональних можливостей Open Journal Systems (OJS). Для популяризації Системи відкритого доступу в НТУУ „КПІ” підготовлено матеріали для створення окремого розділу «Відкритий доступ і наукова комунікація» на сайті бібліотеки [1; 4; 5; 8].

Для поширення наукової інформації у відкритому доступі через журнали та архіви відкритого доступу, у НТУУ „КПІ” розроблено «Положення про ELAKPI» (2013 р.), змінено структуру ELAKPI та доменне ім'я архіву на <http://ela.kpi.ua>, зареєстровано ELAKPI в директоріях відкритих архівів (українській – SSM – <http://oai.org.ua>; міжнародних – DOAR – <http://www.opendoar.org>, ROAR <http://roar.eprints.org/>) [4].

У межах проекту «Наукова періодика України» розгорнуто загальнодержавну технологічну платформу на базі платформи Open Journal Systems (OJS), координацію здійснює Департамент науки та інноватики у співпраці з редакціями наукових журналів НТУУ „КПІ”. Технологічним інтегратором проекту є Асоціація «УРАН», а загальнодержавним центром локалізації та адаптації OJS – НТУУ „КПІ”. Платформа OJS дає змогу видавцю з мінімальними фінансовими витратами розгорнути повнофункціональний журнальний сервер, який обслуговує повний цикл «життя» наукових журналів – від подання авторами рукописів до отримання статистичної та наукометричної інформації про опубліковані статті. Передбачається створити «єдине вікно науковця» (інтерфейси для подання авторами статей до друку в наукові видання та подальшої участі в процесах рецензування та допублікаційної підготовки статей, отримання вченими показників читаності й цитованості власних статей у виданнях), Це єдина точка доступу до наукових періодичних видань України, реєстрів авторів та наукових установ, бази даних статистичної, бібліометричної та наукометричної інформації. З проектом «Наукова періодика України» почали співпрацю редакції наукових видань НТУУ „КПІ” – «Електроніка та зв'язок», «Технологія і техніка друкарства», «Telecommunication sciences», «Дослідження з історії техніки», «Правове нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні», «Известия высших учебных заведений. Радиоэлектроника».

Система висвітлення наукових результатів досліджень НТУУ «КПІ» формується комплексно спільними зусиллями Науково-дослідної частини (НДЧ), редакцій наукових видань та НТБ. Удосконалюється системний підхід на регулярній основі в базах даних: УРБД «Україніка наукова» та УРЖ «Джерело» (ІПРІ), Наукова періодика України (НБУВ), ВІНІТІ (Росія), Наукова електронна бібліотека та Російський індекс наукового цитування (Росія), БД DOAJ (Directory of Open Access Journals), БД Index Copernicus. У межах проекту «Наукова періодика України» через асоціацію «УРАН» для підвищення рівня наукових видань НТУУ „КПІ” на єдиній технічній платформі OJS, запроваджено корпоративний проект “Наукова періодика НТУУ „КПІ” [4].

Через трансформацію наукових видань НТУУ „КПІ” у повноцінні журнали відкрито-

го доступу засобами видавничої платформи OJS в університеті вдосконалюється система відкритого доступу (2014 р.). За рахунок розміщення науковцями НТУУ „КПІ” статей, раніше опублікованих або неопублікованих, здійснюється розвиток відкритої частини Електронного архіву наукових і освітніх матеріалів НТУУ „КПІ”, що сприяє підвищенню рейтингу університетського ELAKPI. Для оприлюднення матеріалів конференцій у відкритому доступі через Електронний архів наукових і освітніх матеріалів НТУУ „КПІ” ELAKPI або у межах проекту «Наукова періодика України», залучаються організаційні комітети наукових конференцій [4].

Міжнародне визнання досягнень університету є важливим мірилом наукової та публікаційної активності вчених (індексу наукових публікацій). У рейтингах вітчизняних університетів НТУУ „КПІ” щорічно утримує лідерські позиції, а у 2013 р., за версією британської компанії QS, утретє ввійшов до одного з найпрестижніших світових рейтингів вищих навчальних закладів – ТОП-70 [1; 3; 4; 5; 8].

Однак за цитуванням у базі Scopus НТУУ „КПІ” у 2013 р. посів лише шосту позицію серед інших університетів України. Такий порівняно низький показник зумовлено тим, що майже третина професорів взагалі не друкуються в авторитетних міжнародних наукових виданнях [4, с. 136].

Станом на кінець 2013 р. науковці та викладачі НТУУ „КПІ” опублікували у джерелах, що входять до наукометричної бази даних Scopus, 4138 статей (2,68 % публікацій України), зокрема у 2013 р. – 235 праць (3,63 % українських праць). Вони були сумарно процитовані 7121 разів (зокрема у 2013 р. – 709 разів). Звертає на себе увагу значний відсоток нецитованих статей науковців нашого університету (72,35 %). Низьким є відсоток праць, опублікованих разом із зарубіжними співавторами (33,23 %). Цей показник для НТУУ „КПІ” є вищим від середнього по Україні (28,56 %), але порівняно з іншими університетами такими, як Варшавський університет – 44,42 %; Київський національний університет імені Тараса Шевченка – 42,44 %. Відомо, що високоцитованими найчастіше стають статті, опубліковані спільно вченими трьох і більше країн.

За останні три роки спостерігається позитивна динаміка кількісних показників публікацій і цитування науковців НТУУ „КПІ” в журналах, що входять до бази даних Scopus, яка стосується як університету в цілому, так і окремих науковців.

Аналіз публікаційної активності науковців структурних підрозділів університету свідчить про те, що, на фоні загального зменшення кількості статей за останні три роки, на 160 % збільшилася кількість статей, які входять до наукометричних баз даних. На жаль, серед підготовлених у підрозділах монографій кількість закордонних становить лише 14 %.

Перерозподіл акцентів наукових пошуків учених НТУУ „КПІ” відповідно до реалій сьогодення характеризує послідовне зміцнення позиції університету в традиційних для нього галузях наук: фізики, матеріалознавства, енергетики, математики. Водночас зменшилася кількість публікацій у галузях комп’ютерних наук, хімії та хімічних технологій. Окрім того, із цілої низки напрямів (менеджмент, медичні професії, мікробіологія, мистецтвознавство та гуманітаристика, сільськогосподарські та біологічні науки), за даними Scopus, у 2013 р. вчені НТУУ „КПІ” не публікували праць.

У формуванні системи висвітлення наукових результатів досліджень НТУУ „КПІ” як джерело оперативної інформації про наукові та інноваційні досягнення університету, чільне місце посідають наукові видання, що входять до бази даних Scopus (кількість статей): Technical Electrodynamics (13); Radioelectronics and Communications Systems (12); Cybernetics and Systems Analysis (10); Chemical and Petroleum Engineering (9); Ukrainian Mathematical Journal (6); Journal of Automation and Information Sciences (4); Problems of Atomic Sciences and Technology (4); Technical Physics (4).

У базі даних Scopus (грудень 2013 р.) активно індексуються 20 тис. журналів, з них 46 – українських, зокрема журнал Radioelectronics and Communications Systems – англomовний переклад журналу «Известия высших учебных заведений. Радиоэлектроника», що видається в НТУУ „КПІ”, який включено в міжнародні бази даних: Scopus, Inspec, Google Scholar, Academic OneFile, El-Compendex, Gale, OCLC, SCImago, Summon by Serial

Solutions, ВИНІТИ, РИНЦ. Рейтинг журналу в базі Scopus за індексом SJR становить 0,193. У 2013 р. авторами надруковано 10 статей, які опублікували 15 науковців НТУУ „КПІ”. Також друкували статті з 11 країн світу, але більша кількість авторів – представники України, Росії, Індії, Китаю, Великобританії. За статистикою Springer, протягом 2012 р. серед 50-ти найбільш затребуваних статей нашого журналу із сайту SpringerLink авторами 11 статей є працівники НТУУ „КПІ”.

Окрім зазначених українських журналів, до бази даних Scopus від України входять праці міжнародної науково-технічної конференції «Надвисокочастотна техніка і телекомунікаційні технології» – «КриМіКо». Від України програмний комітет конференції очолює проректор НТУУ „КПІ” з наукової роботи – М. Ю. Ільченко. Завдяки багаторічній участі науковців НТУУ „КПІ” в конференціях «КриМіКо» в базі Scopus подано 274 (не враховуючи праці конференції 2013 р.) публікації вчених нашого університету. Кількість публікацій і цитувань публікацій науковців НТУУ „КПІ” за останні 15 років свідчать про стрімке зростання й деяке збільшення публікацій у журналах, що входять до наукометричної бази даних Scopus. Прикладом високої публікаційної активності можуть служити науковці університету з хіміко-технологічного факультету [1; 3; 4; 5; 8].

Отже, нині в НТУУ „КПІ” центральне місце відведено сучасним технічним науковим періодичним виданням, що зумовлено державною підтримкою, запровадженням спеціальних міжнародних програм, відкритістю доступу до інформаційних ресурсів. Низка проведених заходів формує систему висвітлення наукових результатів досліджень НТУУ „КПІ” у профільних вітчизняних і зарубіжних інформаційних центрах, повнотекстових та реферативних баз даних, присутності наукових видань у Світовій системі відкритого доступу. НТУУ „КПІ” у наукометричній базі даних Scopus має найкращі серед технічних вишів України показники, не набагато відстаючи при цьому від показників кращих університетів світу, а розгортання повномасштабної загальнодержавної системи наукометричного моніторингу на основі використання універсальних, галузевих та регіональних баз наукометричних даних сприяє інтеграції наукових періодичних видань України у престижні світові системи бази даних.

ЛІТЕРАТУРА

1. Газета kpi.ua. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.kpi.ua>.
2. Васькова Ю. Л. Показчик цитованої літератури в системі наукових комунікацій Science Citation Index. / Ю. Л. Васькова // Докум. бібліотекозн. Інформ. діяльн. : пробл. науки, освіти, практики : зб. матер. VIII Міжнар. наук. практ. конф. – 17–19 трав. – К. : НАКККіМ, 2011. – С. 128–130.
3. Наука «КПІ» – 2011 : інформаційні та аналітичні матеріали до засідання Вченої ради університету 17.01.2011 р. / за заг. ред. чл.-кор. НАН України М. Ю. Ільченка. – К. : ТОВ «ВД«ЕКМО», 2011. – 272 с. – ISBN 978-966-2153-50-7.
4. Наука «КПІ» – 2013: наукова та інноваційна діяльність університету в 2013 р. / за заг. ред. чл.-кор. НАН України М. Ю. Ільченка. – К. : ВПІ ВПК «Політехніка», 2014. – 280 с. – ISBN 978-966-622-611-5.
5. Рейтинг НТУУ «КПІ» за показниками бази даних Scopus : газета НТУУ «КПІ» «Київський Політехнік» – 2013, трав. – К. : 2013 – 4 полос. – Виходить щотижня.
6. Симоненко Т. В. Наукометричний напрям розвитку депозитарію «Наукова періодика України» / Т. В. Симоненко // Докум. бібліотекозн. Інформ. діяльн. : пробл. науки, освіти, практики : зб. матеріалів VII міжнар. наук.-практ. конф. 25–27 трав. 2010 р. – Київ : 2010. – С. 165–166.
7. Симоненко Т. В. Репозитарій «Наукова періодика України» як засіб антиплагіату / Т. В. Симоненко // Докум. бібліотекозн. Інформ. діяльн. : пробл. науки, освіти, практики : зб. матеріалів VIII міжнар. наук.-практ. конф., 17–19 трав. 2011 р. – Київ : НАКККіМ, 2011. – С. 205–206.
8. Український індекс наукового цитування: газета НТУУ «КПІ» «Київський Політехнік» – 2014, квіт. – К. : 2014 – 4 полос. – Виходить щотижня.